

תוכן עניינים

1	חלק א': כללי
1	שער א': הדינים - פוסט-טראומה מהות, תוכן והגדרות
1	פרק א': מבוא
3	פרק ב': ההסדרים השונים לקבלת תגמולים וקיצבאות
5	פרק ג': קבלת תגמולים לנפגעי תאונות עבודה - חוק הביטוח הלאומי
7	פרק ד': השוואת ההסדרים
7	1. כללי
7	2. מחלה קונסטיטוציונלית - קשר סיבתי-משפטי
8	3. נטל ההוכחה
9	4. הבחנה בין תאונת עבודה לתאונת מקצוע וההבדלים בינם לבין ההסדר בחוק הנכים
10	5. הבחנה בין תאונת עבודה לבין ההסדר בחוק הנכים
11	6. ההבדלים בין חוק התגמולים וחוק הנכים לבין חוקי העבודה
13	שער ב': מהי פוסט-טראומה
13	פרק א': מבוא
15	פרק ב': תיאור מצבי הפוסט-טראומה והגדרת מושגים
21	פרק ג': תמצית הלכה - פוסט-טראומה - דוגמאות שונות 2025
21	1. לא קיים קשר סיבתי בין התאונה למצבה הנפשי של התובעת
23	2. אירועי ה-7.10.23 ופוסטטראומה
24	3. מינוי מומחה נוסף בתחום הנורולוגיה
25	4. הוצאה חוץ ביתית של הקטינה - אחיותיה הגדולות משולבות כולן בטיפול ייעודי חוץ ביתי לנפגעות פוסט טראומה מורכבת לאחר שחולצו מביתם וזכו לקבל מענה לצרכיהן המורכבים
26	5. זמן קצר לאחר התאונה החלו פלשים וסיוטים. החל לסבול מהתקפי חרדה, תחושה של חוסר אוויר ודקירות בבית החזה
27	6. ניתוח ריביזיה לא יפתור את מגבלת התנועה, את תפקודיות הצלקות, והפגיעה הבלתי הפיכה והארטריטיס הפוסט-טראומטי שמתפתח בין ניתוחים וגורם לצורך בריביזיה חוזרת
28	7. המומחים לא נחקרו על חוות-דעתם. בנסיבות אלו, אין מקום להתערב בקביעותיהם
29	8. היותו של התובע "נפגע משני"
30	9. אין מקום להגדיל שיעור אחוזי הנכות הנפשית
30	10. אחוזי הנכות יקבעו על-ידי המומחה לאחר שיקיים פגישות נוספות עם המשיב

11. המומחית קובעת שהתובעת אינה מתפקדת כלל ותיארה "קריסה תפקודית מלאה"	31
12. יישום עיקרון ייחוד העילה בנסיבות הנדונות - ההתרחשות שבעטייה הוגשה תביעת המשיב על-פי חוק למניעת הטרדה מינית היא אירוע הפגיעה המינית שהוא חווה במהלך שירותו הצבאי אשר הסב לו נזק נפשי	33
13. האם הוכח הצורך בקנאביס?	35
14. אין לקבל את טענת התובע לפיה הגריעה מכושר השתכרותו גבוהה יותר מנכותו הרפואית או זהה לה, אך גם לא נמצא לאמץ את עמדת הנתבעת לפיה לא נותרה לתובע מגבלה תפקודית או תעסוקתית	35
15. תסמונת פוסט-טראומטית עם ליקוי אפקטיבי ומאמץ גדול להתמודד עם מצבו. התובע יידרש לטיפול נפשי אינטנסיבי לתקופה ארוכה	36
16. אין רמיסיה במצבה של התובעת והיא עוד טרם עיבדה את הטרואומה שעברה וטרם חוותה הקלה בתסמינים	38
חלק ב': זכויות נכי צה"ל על-פי חוק הנכים תגמולים ... 41	
שער א': כללי	41
פרק א': המסגרת הנורמטיבית המסדירה את זכויות נכי צה"ל, נכי פעולות איבה וחטופים ושבוים	41
פרק ב': שיטת התיק הפתוח	43
פרק ג': קבלת מסמכים רפואיים ללא תשלום	45
פרק ד': חוק תשלומים לפדויי שבי, התשסה"ה-2005	47
פרק ה': חוק תגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023 ותקנות על-פיו	51
שער ב': הקשר הסיבתי	57
פרק א': הקשר הסיבתי הנדרש לצורך זכאות על-פי חוק התגמולים .	57
פרק ב': אסכולה כמבססת קשר סיבתי	59
פרק ג': הוכחת אופיו המיוחד של השירות - הוכחת הקשר הסיבתי .	61
שער ג': אחריות המדינה בנזיקין	63
פרק א': היעדר אחריות המדינה	63
פרק ב': תביעת שיפוי מצד המדינה	65
1. כללי	65
2. בקשה להבאת ראיות לסתור - תביעת שיבוב שהגישה התובעת בגין תשלומים המשולמים על ידה	65
חלק ג': חוק הנכים (תגמולים ושיקום),	
התשי"ט-1959	67
שער א': פרשנות - סעיפים 1 עד 17 לחוק	67

67	פרק א': פרשנות - הגדרות - סעיף 1 לחוק
67	1. הדין
70	2. כללי
67	3. האם פגיעתו של המערער מהווה "חבלת שירות" בהתאם לתיקון מס'
70	29 לחוק?
73	4. "נצרך"
75	5. "תקופת שירותו עקב שירותו"
75	6. מחלה קונסטיטוציונלית - קשר סיבתי-משפטי
75	6.1 כללי
76	6.2 נטל ההוכחה
76	6.3 לא הוכחה הפרעת דחק פוסט-טראומטית, במישור העובדתי-
78	רפואי
78	6.4 העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט טראומטית ונקבעה לו דרגת
78	נכות בשיעור 0%
79	6.5 ערעור על פסק-דינה של ועדת הערעור - מועד תחילת הזכאות
79	לקבלת תגמולים במועד פטירת המנוח
81	7. תמצית הלכה פסוקה - קשר סיבתי ונטל ההוכחה
81	7.1 לצורך הכרה במחלה על-פי סעיף 1 לחוק הנכים על התובע
81	להוכיח שני תנאים מצטברים, האחד, כי המחלה אירעה בעת שירותו
81	של התובע (במקרה דנן - בעת שירותו הצבאי של המבקש). השני, כי
81	המחלה נגרמה עקב שירותו של התובע
81	7.2 עת עסקינן במחלה שפרצה או הוחמרה עקב טיפול רפואי שניתן
81	במהלך השירות הצבאי, יש להכיר בה ככזו שנגרמה עקב השירות
81	הצבאי, אף אם לא הוכחו רכיבי הרשלנות
81	7.3 אם אין נכות, בוודאי שלא יכול להיות קשר סיבתי, הואיל
81	וקיומה של נכות הינו תנאי הכרחי להכרה בקשר סיבתי
81	7.4 מוטל על הנכה, התובע תגמול ושיקום על-פי אותו חוק, להוכיח
81	את תביעתו, כולל יסוד קשר הסיבתי לפיו אירעה הנכות עקב
81	השירות
81	7.5 יש קשר של גרימה, בין תנאי השירות לבין פגימה נפשית
81	7.6 נטל ההוכחה לקיום הקשר הסיבתי בין המחלה לבין השירות
82	מוטל על המערער
82	7.7 ערעור על דחיית הכרה במשיב כזכאי לזכויות נכה - אי-קיום
82	PTSD
82	7.8 ערעור על פסק-דינה של ועדת הערעור - לא הוכח כדבעי קיומו
83	של קשר סיבתי בין תנאי השירות לבין פרוץ המחלה
83	7.9 ערעור על החלטת המשיב לפיה אינה קיימת עדות לקיומו של
84	PTSD

7.10 ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר בין מחלתו הנפשית ממנה הוא סובל, לבין תנאי שירותו הצבאי - קיומו של קשר מסוג החמרה בשיעור של 66%, בין הפגימה הנפשית ממנה סובל המערער לבין תנאי שירותו הצבאי 85

7.11 ערעור על החלטת קצין התגמולים לדחות את בקשתם של המערערים להכיר בזכויותיהם לפי חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) בעקבות פטירתו של בנם המנוח 87

7.12 ערעור על החלטת המשיב לפיה כי אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו הצבאי - הוכחת קשר סיבתי של החמרה בין תנאי שירותו של המערער לבין מחלתו הנפשית 89

7.13 ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר סיבתי בין מצבה הנפשית של המערער לבין תנאי שירותה הצבאי 89

7.14 ערעור על החלטת המשיב לפיה כי אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו הצבאי 91

7.15 ערעור על החלטת קצינת התגמולים לפיה אין קשר בין המצב הנפשי ובין תנאי השירות בגיבושון 91

7.16 ערעור על החלטת קצין התגמולים בה קבע המשיב ש"אינה קיימת נכות אורגנית או נפשית הקשורה בחבלה בראש" 92

7.17 ערעור על החלטת המשיב, אשר דחה את בקשת המערער להכיר בנכותו הנפשית 94

7.18 ערעור על החלטת המשיב כי אין קשר סיבתי בין מחלתו הנפשית לבין תנאי שירותו הצבאי 95

7.19 ערעור על החלטת קצין התגמולים לפיה אין קשר סיבתי בין המצב הנפשי ובין תנאי השירות הצבאי 96

7.20 ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו בצבא - הגשת ראיות נוספות 97

7.21 מהי מחלת הנפש הימנה סובל המערער? והאם הוכיח המערער קשר סיבתי בין תנאי שירותו, לרבות האירוע משנת 1988, לבין מחלת הנפש בה לקה? 98

7.22 האם מקרהו של המבקש משתייך לסוג המקרים השלישי, במובן שבו עצם השירות הצבאי והחוויה הצבאית הכוללת יצרו אצלו מצב דחק אשר הוביל לפרוץ מחלתו? בית-המשפט השיב על שאלה זו בחיוב 99

7.23 התנאים לקבלת תגמול לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) הם חבלה, מחלה או החמרת מחלה שאירעו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו. התנאי הראשון בסיפא בודק את מועד הפגיעה והתנאי השני את הקשר הסיבתי בין השירות לבין הפגיעה 99

7.24 ביחס לקשר הסיבתי-המשפטי נראה לנו שמתקיים קשר סיבתי כזה. כפי שעולה מחוות-דעתו של פרופ' רפפורט, מדובר באירועי דחק נפשיים קשים מתמשכים ומתפתחים. אין מדובר בסתם מקרה רגיל של הדחה מקורס קצינים כפי שהדבר יכול לקרות גם באזרחות בתחומים שונים כפי שטענה ב"כ המשיב.....100

7.25 גם ביחס להקשר הסיבתי-המשפטי, נראה לנו שיש לקבוע ברמת הסתברות מאוד מתקבלת על הדעת שהתקיים קשר כזה, בשים-לב לעוצמת הדחק המיוחד שחוותה המערערת בסמוך לפני הופעת המחלה ובשים-לב לקשר הצבאי המבצעי שהיה קשור לכך בתפקידה הצבאי המבצעי של המערערת.....100

7.26 המסקנה העולה מחוות-דעת מומחה הוועדה ומעדותו לפנינו, היא שאין הוכחה לכך שדחק נפשי או מחסור בשינה יכולים לגרום להתפתחות המחלה או לשנות או להחמיר את תוצאותיה, למעט במובן של החמרה זמנית בדמות העברת המחלה ממצב של הפוגה למצב סוער, כאשר ממילא מדובר במחלה שמעצם טבעה היא גלית ומתאפיינת במעברים ממצב למצב.....100

8. הגדרת חבלה.....100

9. נתקל בחומה בירוקרטית אטומה בבואו לנסות ולקבל סעד.....101

10. הוכח ברמה הנדרשת כי עומסי השירות שחוה המערער כלוחם קרבי תרמו להחמרת הקרע והסימפטומים מהם סבל המערער.....101

11. שאלת הקשר הסיבתי בין מצבו הנפשי של המערער לבין אירוע שהתרחש במהלך שירותו בשב"ס.....102

12. שאלה רפואית-פסיכיאטרית במהותה, והיא נגעה לאיפיון הבעיה הנפשית ממנה סובל המערער כיום, ולקשר בינה לבין השירות הצבאי.....102

13. המערער, שעליו נטל השכנוע, עמד בחובת הבאת הראיות לשם הוכחת היותו סובל מ- PTSD שנגרם עקב השירות הצבאי.....103

14. לא כל מסמך רפואי שטרם הוצג למשיב במסגרת בקשה מקורית להכרה בנכות יכול להוות "ראיה חדשה".....106

פרק ב': פרשנות - חבלה בדרך למחנה או ממנו - סעיף 1א לחוק.....109

1. הדין.....109

2. כללי.....109

3. סעיף 6 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), וחסינות המדינה מחבות נזיקית מקום בו נחבל אדם בתקופת שירותו הצבאי.....110

פרק ג': נכים ממתנדבי היישוב - משרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה - מיועדים לשירות ביטחון בהכשרה קדם-צבאית או בעת מבחנים ליחידת התנדבות ופרשנות סמכות להעלות שיעורים - סעיפים 2 עד 3 לחוק.....113

פרק ד': תקנות הנכים (כללים לקביעת דרגת נכות מיוחדת), התשכ"ו-	1965
115.....	
1. דרגת נכות מיוחדת.....	115
2. הרחבת ההכרה לפי חוק הנכים בחיילי צבא חובה שנפגעו שלא במהלך תפקידם.....	115
פרק ה': חוק אנשי צבא דרום לבנון ומשפחותיהם, התשס"ה-2004 - סעיפים 1 עד 17 לחוק אנשי צבא דרום לבנון	117
117.....	
1. כללי.....	117
2. טענת התיישנות.....	117
2.1 כללי.....	117
2.2 "הבקשה מתייחסת לנכות שנגרמה על-ידי חבלה רשומה".....	119
שער ב': תגמול - סעיפים 4 עד 9 לחוק	121
פרק א': תגמולים בדרך של מענק לנכים שדרגת נכותם 10 עד 19 אחוזים	121
121.....	
- סעיף 4 לחוק	121
פרק ב': תגמולים לנכה שקיבל מענק ולאחר-מכן נקבעה לו דרגת נכות גבוהה מ- 19 אחוזים; מועד תשלום המענק - סעיפים 4א ו- 4ב לחוק	123
123.....	
פרק ג': תשלום מקדמה לנכה שדרגת נכותו 10 עד 19 אחוזים - סעיף 4א לחוק	125
125.....	
פרק ד': אי-תשלום תגמולים נוספים - סעיף 4ד לחוק	127
127.....	
פרק ה': תחילה ותחולה; ברירת מענק - סעיפים 4ה ו- 4ו לחוק	129
129.....	
פרק ו': תגמולים לנכים של 10-100 אחוז ותוספת לנכה בעל דרגת נכות מיוחדת - סעיפים 5 ו- 5א לחוק	131
131.....	
1. הדין.....	131
2. נכה עשוי להיות זכאי לתגמולי קיום בגין חוסר יכולת תעסוקתית, זמנית או צמיתה, הנובעת ממצבו הרפואי.....	131
3. השכר הקובע בסעיף 5 לחוק זהה לשכר הקובע שבסעיף 1 לחוק.....	131
4. אחת מהחובות המוטלות על הוועדה הרפואית לעררים בהיותה גוף מעין שיפוטי היא חובת ההנמקה.....	132
פרק ז': תגמול למחוסר הכנסה - סעיף 6 לחוק	133
133.....	
1. הדין.....	133
2. המועד הראוי לתחילת תשלום תגמול נצרך.....	133
3. הלכה פסוקה.....	135
3.1 כאשר הבקשה לתשלום התגמול הוגשה הרבה לאחר חלוף שנה מיום השחרור, אזי התשלום יתבצע מיום הגשת התביעה ואילך.....	135
3.2 תגמול חפ"ר (חוסר פרנסה) ישולם לנכה מחוסר פרנסה.....	136
3.3 המערער לא עשה כל שביכולתו כדי לקבל הכנסה.....	137

3.4 על המשיב להוכיח כי עשה כל שביכולתו להתפרנס והפסקת עבודתו היא בשל מצבו הרפואי	138
3.5 אין מחלוקת כי את התגמולים על-פי החוק והתקנות יש לשלם באופן רטרואקטיבי	138
3.6 אין לכפות על המשיב לשקם את העורר	139
פרק ח': תגמול לנכה שאינו מסוגל להשתכר למחייתו - סעיף 7 לחוק	141
1. הדין	141
2. פרשנות סעיף 7(ג) לחוק	142
3. הלכה פסוקה	143
3.1 תכלית סעיף 7 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), לשלול את זכאותו של מי שנפגע ללא רישיון על-מנת להרתיע	143
3.2 תגמול נצרך הוא הגבוה שבתגמולי הקיום	143
3.3 התובע יגיש בקשה לקצין תגמולים ועל המשיב לתת החלטה בתביעה	143
3.4 נכה נצרך יזכה לתגמול (אחיד) מוגדל ללא כל קשר להכנסותיו	145
3.5 סעיף 7 לחוק הנכים גובר על הוראות סעיף 7(א) לחוק הנכים	145
3.6 נכים מעל גיל 50 יהיו זכאים רק לתגמול בסיסי עם תוספת פרישה מוקדמת	146
3.7 ההבדל בין "תגמול מתבגר" ל"תגמול נצרך"	146
פרק ט': נכים שהגיעו לגיל פרישה - סעיף 7א לחוק	149
פרק י': תוספת למימון צרכים מיוחדים - סעיף 7ב לחוק	151
פרק י"א: תוספת לנכה בגיל 55 ויותר - סעיף 7ג לחוק	153
פרק י"ב: תוספת מיוחדת עקב פרישה מוקדמת - סעיף 7ד לחוק	155
פרק י"ג: סייג; שני הורים ממין אחד והורים זקנים - סעיף 7ה ו - 8 לחוק	157
פרק י"ד: התנהגות רעה של נכה - סעיף 9 לחוק	159
1. הדין	159
2. כללי	159
3. נכה שהתנהגות רעה חמורה מצידו אשר גרמה לנכותו, לא יחולו עליו טובות הנאה כל שהן	160
4. באם הליקוי הנפשי לא היתה ביריונות לשמה אזי אין התנהגות זו כהתנהגות רעה וחמורה שכן נבעה מדחפים נפשיים	160
5. נקודת המוצא של החוק הינה כי כל אדם שנפגע במהלך ועקב שירותו הצבאי, וכתוצאה מפגיעה זו נותר נכה, יזכה בתגמולים	161
6. אין לנהוג במערער בשונה מ"האזרח מן השורה", בכל הקשור לשלילת הפיצוי עקב התנהגות רעה חמורה	162

7.	התנהגות רעה חמורה שוללת את זכויותיו של המערער לתגמולים	162.....
	שער ג': קביעת נכות - סעיפים 10 עד 12 לחוק	165.....
	פרק א': קביעת דרגת נכות - סעיף 10 לחוק	165.....
1.	הדין	165.....
2.	כללי	165.....
3.	תקנות הנכים (כללים לקביעת דרגת נכות מיוחדת), התשכ"ו-1965	165.....
4.	תקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגות נכות), התש"ל-1969	166.....
5.	כיצד יש לעגל את שיעור הנכות המשוקללת כאשר היא כוללת חלקי אחוזים?	166.....
6.	הסמכות להחליט בעניין שיעור הנכות של המשיב נתונה לוועדה הרפואית בלבד	167.....
7.	הוועדה אינה יכולה לקבוע נכות כזמנית או להפוך נכות קבועה לזמנית משום סירוב של הנכה לבצע טיפול רפואי שהומלץ על-ידה	168.....
8.	הרואה עצמו נפגע מהחלטת ועדה רפואית בדרג ראשון, רשאי לערור על החלטת וועדה זו לוועדה רפואית עליונה	169.....
9.	על החלטתו של קצין התגמולים ניתן היה להגיש ערעור לוועדת הערעורים	170.....
10.	קביעת הנכות תהיה, אף היא, מושפעת מההתפתחות והשינויים במדע הרפואה	171.....
11.	תקנות "ישנות" שפג תוקפן, עלולה לגרום לעיוות דין לנכה	172.....
12.	התיישנות למעלה מ- 25 שנה דינה דחיה	173.....
13.	הוועדה רפואית תקבע מזמן לזמן את דרגת נכותו של הנכה	173.....
14.	שינוי דרגת נכות בהתחשב במצבו של האיבר השני	174.....
15.	ערעור על פסק-דינה של ועדת הערר לפי חוק הנכים - הצגת ראיה חדשה	174.....
16.	ערעור על החלטת ועדת הערעורים לפיה נדחה ערעורה של המערערת על החלטת קצין התגמולים לדחות את תביעתה להכיר בה כנכה לפי חוק התגמולים (נכים ושיקום) בשל מחלת הסוכרת מסוג 1	176.....
17.	האם יש מקום להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר או להחזיר את עניינו לוועדה באותו הרכב?	179.....
18.	ערעור על פסק-הדין של ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) במסגרתו נדחה ערעור שהגישה המערערת על החלטת קצין התגמולים	181.....

19.	בכל הקשור בתקנה 9 לתקנות הנכים, בעניין נכות מוסבת, אכן דרישת התקנה הינה קיום נכות שנובעת באופן בלתי-אמצעי מפגימה מוכרת שנפגם בה הנכה, ואין בחומר הרפואי בעניינו של המערער חוות-דעת כלשהיא ממנה עולה כי הנכות הנשימתית בתחום הריאות נובעת באופן בלתי-אמצעי מהנכות הנפשית.....	183
20.	לא הוכחה הפרעת דחק פוסט-טראומטית, במישור העובדתי-רפואי.....	183
21.	העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט טראומטית ונקבעה לו דרגת נכות בשיעור 0%.....	183
22.	יש להכיר בעוררת כנפגעת פעולת איבה בשל החמרה אקוטית של מצב החרדה.....	184
23.	פסילת חוות-דעת מומחה בית-המשפט בתחום הפסיכיאטריה.....	184
24.	ערעור המבקש על החלטת המשיב, קצין תגמולים, שלא להכיר בנכות עקב הפרעת דחק פוסט-טראומטית.....	186
25.	בקשה שהגיש המבקש להכרה בנכותו, בגין הפרעת דחק פוסט-טראומטית - התיישנה.....	186
26.	האם התקיים קשר ישיר בין האירוע לבין הופעת התסמינים הפוסט-טראומטיים של העותרת לאחר האירוע?.....	187
27.	הגדלת שיעור הנכות בעקבות החמרה שחלה במצבה הרפואי... 188	188
28.	נכי צה"ל שלקו בתסמונת פוסט-טראומטית במהלך שירותם הצבאי.....	188
29.	גובה שיעור הנכות שנקבע בגין התסמונת הבתר-חבלתית.....	189
30.	פוסט-טראומה מאוחרת ורדומה.....	189
31.	הכרה בפגיעה מסוג אין-אונות על רקע נפשי.....	190
32.	קשר מובהק בין לחצי השירות שחוה לבין פרוץ מחלתו וכי קיים רכיב פוסט טראומטי במצבו.....	191
33.	האם יש לראות בטיפול הפסיכולוגי בבן או בבת הזוג של הנכה חלק מן הטיפול בנכה עצמו כמובנו בסעיף 43 לחוק הנכים?.....	191
34.	המשקל שיש לתת לדו"חות שנערכו על-ידי פסיכולוגים שונים שפגשו וטיפלו במשיב עם פרוץ המשבר הזוגי ביניהם.....	192
35.	בחינת שורה תחתונה של חוות-דעת מומחה בדבר שיעור הנכות של המבקש.....	193
36.	מינוי מומחה בתחום הנפשי לבחינת מצבה הרפואי ונכותה של המבקשת.....	193
פרק ב': תגמולים לנכה לפי חוק זה ולפי חוק נפגעי איבה - סעיף 10א		
לחוק.....		
195	1. הדין.....	195
195	2. כללי.....	195

2.1	הקשר בין מצבה הנפשי לבין פעולת האיבה הינו נרחב והוא מחייב דיון נוסף.....	195
2.2	על הוועדה לבחון את מצבה של המשיבה היום, ולקבוע האם הוא שונה ממצבה עובר לפגיעה.....	196
2.3	בית-הדין אינו מוסמך להתערב בהחלטתה אלא אם מצא כי נפלה בה טעות.....	197
2.4	בהיעדר תיאור של הצלקת, לא ניתן לקבוע האם הוועדה הפעילה שיקול-דעתה באופן סביר.....	198
	פרק ג': סירוב לקבל טיפול רפואי - סעיף 11 לחוק.....	201
	פרק ד': וועדה רפואית עליונה - סעיף 12 לחוק.....	203
1.	הדין.....	203
2.	כללי.....	203
2.1	הוועדה הרפואית העליונה מוסמכת לבחון מחדש את החלטתה של הוועדה הרפואית.....	203
2.2	המבקש רשאי לערער על החלטת הוועדה העליונה לפני בית-המשפט המחוזי בנקודה משפטית בלבד.....	204
2.3	התיק יוחזר אל הוועדה הרפואית העליונה על-מנת שתיקבע לו דרגת נכות.....	205
2.4	אין חובה כללית שוועדה עליונה הדנה בדרגת הנכות, תהא מורכבת מחברים מומחים בלבד.....	205
2.5	הגשת ערעור לבית-המשפט המחוזי על החלטת ועדה רפואית העליונה הינו 45 יום ממועד קבלת ההחלטה.....	206
2.6	קביעת הוועדה הנוגעת לקביעת הקשר הסיבתי הינה קביעה רפואית שבית-משפט אינו נוהג להתערב בה.....	207
2.7	אין חובה על הוועדה הרפואית העליונה לאמץ חוות-דעת רפואית מסויימת.....	208
2.8	בית-המשפט אינו מוסמך להתערב בהחלטת הוועדה העליונה.....	208
2.9	לא כל ההחמרה בפגימה נובעת מן השירות.....	209
2.10	האם התקיים פגם משפטי בהחלטת הוועדה הרפואית העליונה?.....	210
3.	ערעור בשאלה של מתן נכות נפרדת במקרה זה בגין כאבים ושינויים שחיקתיים בנוסף לקביעה של 40% נכות בשל הגבלת יישור הברך.....	211
4.	טענות לדחיית תביעה על-הסף - חוסר סמכות עניינית ומקומית.....	212
5.	ערעור על החלטת הוועדה הרפואית לעררסכי המערער זכאי ל- 15% נכות זמנית וכי לא נותרה לו נכות יציבה בגין פגיעתו בעבודה.....	214
6.	דחיית תביעה על-הסף - סמכות עניינית.....	214

7. האם היה מקום לקזז את המענק מהנכות הזמנית שנקבעה בהחמרת המצב?..... 215

פרק ה': ערעור לפני בית-המשפט המחוזי - סעיף 12א לחוק..... 217

1. הדין 217

2. כללי 217

3. על מבקש הרשות להראות כי הבקשה מגלה חשיבות או מעוררת סוגיה משפטית כללית 217

4. בית-המשפט יתערב כאשר ישנם פגמים בהחלטת הוועדה 218

5. טוב היה עושה בית-המשפט המחוזי אם היה מורה על השבת הדיון בעניינו של המבקש לגורם המוסמך 219

6. הוועדה רשאית שלא לקבל את ממצאים מחוות-דעת המומחה מנימוקים סבירים 219

7. טענות עובדתיות אין מקומן להתברר במסגרת ערכאת ערעור 220

8. עיגול נכותו של המערער כלפי מטה מהווה טעות משפטית 221

9. עניינו של המערער יובא בפני וועדה בהרכב אחר, כדי שיראה כי אכן הצדק נעשה 222

שער ד': תשלומים - סעיפים 13 עד 23 לחוק 225

פרק א': הזמן לתשלום תגמולים - סעיף 13 לחוק 225

פרק ב': איסור העברת תגמול - סעיף 14 לחוק..... 227

פרק ג': איסור עיקול על תגמול - סעיף 15 לחוק..... 229

1. הדין 229

2. בקשת רשות ערעור על דחיית ביטול עיקול על כספי גמלת נכות 229

פרק ד': עיכוב תגמול - סעיף 16 לחוק 231

1. הדין 231

2. ערעור על החלטת המשיב, לפיה ינוכו לשיעורין סכומי כסף מהתגמול החודשי המשולם למערער, מאחר והמענק שהוא קיבל להחלפת רכבו הרפואי כלל תשלום יתר 231

3. האם יש לחייב את המערער בהשבת התשלום אשר שולם ביתר?..... 233

פרק ה': פקיעת הזכות לגימלה - סעיף 17 לחוק - הסעיף בוטל..... 235

פרק ו': מאימתי משלמים תגמולים; אופן תשלום תגמולים וזכאויות נוספות באיחור; אי-תחולת חוק פסיקת ריבית והצמדה - סעיפים 18 עד 18ג לחוק..... 237

1. הדין 237

2. כללי 238

3. על המבקש להוכיח כל ראיה רפואית המבססת את טענתו, לפיה יש לשלם לו תגמולים בגין נכות של 50% בגין השנים הקודמות..... 238

4. ועדת הערעור קיבלה את עמדת קצין התגמולים, כי לא הוגשה לו תביעה המתבססת על הוראות סעיף 18(ו) לחוק הנכים	239
5. אין מקום להתערבות בית-המשפט בקביעה הוועדה כאשר היא נמקה את החלטתה	240
6. בסעיף 18 לחוק הנכים לא קיימת הוראה המסדירה את מועד תחילת תשלום התגמולים, כאשר תביעה מתקבלת על יסוד הסעיף הנ"ל	241
7. תביעתו המחודשת של המערער מציינת כי התופעות הפוסט-טראומטיות הלכו והחמירו במשך השנים שחלפו	241
8. אין בפני בית-המשפט תשתית עובדתית המאפשרת לקבוע כי אי-הגשת התביעה נבעה ממצבו הנפשי של המערער	242
9. אין הוועדה הרפואית העליונה מוסמכת לקבוע למערער דרגת נכות רטרואקטיבית במקרה זה	242
10. המערער עמד בנטל הרובץ עליו להוכחת הנסיבות אשר מצדיקות את הארכת תקופת ההתיישנות	244
11. המערער סבל מנכות נפשית גבוהה בשעור 50%. אולם אין מדובר במי שנפגמה הבנתו את המציאות או שאינו מחובר למציאות	244
12. המשיב אינו רשאי לשלם רטרואקטיבית למעבר לשנה מיום שהוגשו ראיות חדשות	245
13. בית-המשפט אינו מתערב בהחלטת קצין התגמולים כאשר החלטתו נכונה	246
14. יש לראות במכתבו של המנוח משנת 1970 כתביעה כדין להכרה במחלת הסוכרת בה לקה כתוצאה מהשירות	246
15. בקשת תגמולים תוך שנה מיום פטירת המנוחה מזכה את המערערים בתגמול	247
16. הסמכות לקבוע מאימתי ישולמו תגמולים היא בידי קצין התגמולים זולת אם נקבע אחרת בחוק	248
17. ערעור על החלטת המשיב לפיה אי הגשת התביעה בשלב מוקדם יותר אינה נובעת מתסמונת הפוסט טראומטית	249
18. עתירה מינהלית, על החלטת בית-המשפט המחוזי בנוגע למועד אשר ממנו על משרד הביטחון לשלם למפרע תגמולים להם נקבעה זכאותו של הנכה - הערעור נדחה	249
19. ערעור על החלטת המשיב, בה דחה את בקשת המערער לתשלום רטרואקטיבי של תגמול נצרך - הערעור התקבל בחלקו	254
פרק ז': תחילת תגמול לנכה מכוח שירות - סעיף 19 לחוק	259
פרק ח': למי משלמים תגמול - סעיף 20 לחוק	261
1. הדין	261
2. תגמולים כ"בן משפחה" של חייל שנפטר	261
פרק ט': תגמולים לאחר פטירתו של נכה - סעיף 20א לחוק	263
1. הדין	263

263.....	2. כללי
264.....	3. אין להתיר לאדם לקבל כפל גמלאות
265.....	4. קבלת קיצבה מהמל"ל משמעותו הימנעות לתבוע זכויות אחרות
265.....	5. ההענקות שקיבל המנוח היו כחסד והם אינן מחייבות את המוסד לביטוח לאומי
266.....	6. אין כל רלוונטיות לשאלה מתי הוכרה נכותו של המנוח או מתי הוכר כנצרך
	פרק י': התשלום - מאוצר המדינה; סילוק מילוות שיקום; זקיפת תשלומים קודמים - סעיפים 21 עד 23 לחוק
269.....	271.....
271.....	שער ה': ארגון - סעיפים 25 עד 29 לחוק
271.....	פרק א': קציני תגמולים - סעיף 25 לחוק
273.....	פרק ב': ועדות ערעור - סעיף 26 לחוק
273.....	1. הדין
273.....	2. כללי
273.....	3. אי-התערבות בית-משפט של ערעור - הטעמים
	פרק ג': סמכויות עזר - קבלת מידע מרשום המיסים בישראל - סעיפים 27 ו-27א לחוק
275.....	275.....
275.....	275.....
276.....	3. סמכות הוועדה להיזקק לסרט וידיאו או חקירה סמויה
276.....	4. חסינות שיפוטית של ועדת התגמולים
277.....	פרק ד': סדרי דין - סעיף 28 לחוק
277.....	1. הדין
277.....	2. כללי
277.....	3. סמכות להיזקק לידיעתם ולניסיונם של חבריה בעניינים שבמומחיותם
278.....	4. חוות-דעת שאיננה ערוכה לפי כללי הדין
278.....	5. סעיף 28 מול סעיף 35 לחוק
279.....	6. על וועדה לבחון כל אחת מחוות-הדעת שבפניה
	פרק ה': קביעת דרגת נכות יחד עם חוות-דעת על הקשר הסיבתי - סעיף 28א לחוק
281.....	281.....
281.....	281.....
282.....	3. סעיף 28א לחוק הנכים דורש לשוב ולקבוע את שיעור ההחמרה על-פי חוות-דעת רפואית שיש בה קשר סיבתי
283.....	4. קצין התגמולים התבסס על החלטת הוועדה הרפואית
284.....	5. ישנו קשר סיבתי בין המחלה ממנה סבל המנוח לבין נסיבות פטירתו

284.....	6. אין קשר סיבתי בין כאבי הגב לבין התאונה.....
284.....	7. בכל מקרה ומקרה מתחייבת הנמקה של תוצאת החישוב האמור ואין להסתפק בקביעה בעלמא.....
284.....	8. הוועדה הרפואית מוסמכת לקבוע אחוזי נכות שהוכרה על-ידי קצין התגמולים אשר נגרמה על-ידי השירות הצבאי.....
285.....	9. ערעור על החלטת קצין התגמולים שלא להכיר במחלת הקרוהן ממנה המערער סבל כמחלה שנגרמה או הוחמרה עקב השירות הצבאי - הערעור נדחה.....
285.....	10. בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, שדחה את ערעורו של המבקש על החלטתה של הוועדה הרפואית העליונה הפועלת על-פי חוק הנכים - הבקשה נדחתה.....
288.....	11. בקשת רשות ערעור על החלטת ועדת עררים לפי חוק הנכים - "נכה נצרך" בשל מחלת סכיזופרניה - הבקשה נדחתה.....
290.....	פרק ו': הרכבן של ועדות רפואיות - סעיף 29 לחוק
293.....	שער ו': הבקשות וההחלטה בהן - סעיפים 30 עד 35 לחוק
295.....	פרק א': בקשות - סעיף 30 לחוק
295.....	1. הדין.....
295.....	2. כללי.....
295.....	3. מהי "תביעה" ומהו "יום הגשת התביעה".....
295.....	4. יש לפרש את התביעה "יום הגשת התביעה" כיום בו הוגשה הבקשה לקבלת תגמול הנצרך.....
296.....	פרק ב': ההחלטה בבקשות - סעיף 31 לחוק
297.....	1. הדין.....
297.....	2. חובת הנמקה.....
297.....	3. חובת פסיקה "בהקדם".....
299.....	פרק ג': מילווה עד למתן החלטה - סעיף 31א לחוק
301.....	פרק ד': התיישנות תביעות - הארכת מועד התיישנות בחבלה רשומה - סעיפים 32 ו-32א לחוק
301.....	1. הדין.....
302.....	2. תקופת התיישנות.....
303.....	3. החלטה חדשה - אף אם ניתנה החלטה סופית.....
303.....	4. סמכות קצין תגמולים להאריך מועדים.....
303.....	5. "שיקולי-צדק".....
304.....	6. התביעה מתיישנת בתום שלוש שנים.....
304.....	7. על המערער להרים את הנטל להוכיח כי יש להאריך את מועד ההתיישנות.....
305.....	8. ההתיישנות לא חלה על מחלות של הסכיזופרניה.....
305.....	9. יש להוכיח חבלה רשומה.....

10. יש לאפשר למערער להביא את ראיותיו היות ויש קשר סיבתי בין שירותו הצבאי לבין מחלת הלב ממנה הוא לוקה כיום.....	306
11. בהיעדר חבלה רשומה כלשהיא לא ניתן, להאריך את תקופת ההתיישנות.....	307
12. לא ניתן להאריך את תקופת ההתיישנות הקבועה בחוק מאחר שלא מתקיימים במצטבר תנאי החוק מכוח סעיף 32א.....	308
13. העלאת טענת ההתיישנות לראשונה בסיכומי המשיב הינה נפסדת ובלתי-ראויה.....	308
14. בקשה למחיקה על-הסף - התיישנות.....	309
15. מחיקת תביעה על-הסף - תביעה בגין רשלנות רפואית לכאורה במהלך ביצוע ניתוח לסגירת נקב באוזן.....	311
16. מהו למעשה מועד תחילת מניין הימים לצרכי חישוב תקופת ההתיישנות בתביעת מעביד - מיטיב?.....	311
17. סוגיית התקיימותם של התנאים המצטברים שנקבעו בסעיף 32א לחוק הנכים.....	312
18. ערעור על החלטת קצין התגמולים, לפיה אין לראות במסמכים הנוספים שהעביר המערער כ"עובדות חדשות" או "ממצאים המהווים ראיה חדשה" - הפרעה פוסט טראומתית (PTSD) - הערעור נדחה... 313	
פרק ה': ערעור לפני ועדת ערעור - סעיף 33 לחוק 317	
1. הדין.....	317
2. כללי.....	317
3. מועד הגשת הערעור - הארכת מועד.....	317
4. לא ניתן לעקוף את הדרך הקבועה בחוק הנכים והסמכות בהשגה כנגד החלטת קצין התגמולים הינה ועדת הערעורים.....	318
5. הגשת ערעור באיחור רב ובלא טעמים מוצדקים לא איפשרה הארכת מועד.....	319
6. יש לקבל את טענת המערער שבקביעה זו סתתה החלטת וועדה רפואית עליונה, מהוראות פסק-הדין שבפשרה.....	320
7. קצין התגמולים הוא הגורם הבלעדי שמוסמך להכיר בנכות.....	321
8. הסמכות לדון ולהכריע אינה נתונה בידי בית-משפט.....	321
9. לועדת הערעורים הסמכות להאריך את מועד הגשת הערעור.....	322
10. בקשת המשיב לסילוק הערעור על-הסף בשל היעדר עילה ו/או בשל האיחור בהגשתו.....	323
11. העברת התובענה לבית-המשפט המוסמך - ועדת הערעורים.....	323
12. ערעור על החלטת קצין התגמולים, לפיה אין קשר סיבתי בין מחלת האפילפסיה של המערער, שסימניה הופיעו עוד טרם גיוסו, לבין תנאי השירות הצבאי - הערעור התקבל.....	325
פרק ו': ערעור לבית-המשפט - סעיף 34 לחוק 327	
1. הדין.....	327

2.	כללי	327
3.	העדפת חוות-דעת אחת על האחרת - ממצא עובדתי	328
4.	ועדת ערעור	328
5.	רשות ערעור - אימתי	328
6.	שאלת הקשר הסיבתי - שאלה משפטית	329
7.	קביעה לעניין החמרה - קביעה עובדתית	329
8.	על המבקש להצביע על פגם משמעותי שנפל בעבודת הוועדה או על נקודה משפטית	329
9.	על החלטת ועדת הערעור ניתן לערער בסוגיה משפטית בלבד	330
10.	בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, בו נדחה ערעורו של המבקש על החלטתה של ועדת הערעור לפי חוק הנכים - הבקשה נדחתה	330
11.	בקשת רשות לערער על פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי - אין די בהצבעה על "שגרה מתוחה" כדי לעמוד בדרישות היסוד האובייקטיבי של מבחן הקשר הסיבתי-משפטי, אלא יש צורך להצביע על "חריגות ומיוחדות" בתנאי השירות - הבקשה נדחתה	332
	פרק ז': החלטות חדשות - סעיף 35 לחוק	335
1.	הדין	335
2.	כללי	335
3.	תשלומים רטרואקטיביים	335
4.	התרשלות קצין תגמולים	336
5.	סעיף 35(א) לחוק הנ"ל קובע כי קצין התגמולים רשאי לתת החלטה חדשה בכל בקשה, אף אם ניתנה בה כבר החלטה סופית	336
6.	מחלה נפשית אשר הוחמרה בשיעור 2/3 על חשבון השירות	337
	פרק ח': החזרת תגמולים ששולמו שלא כדין - סעיף 35א לחוק	339
1.	הדין	339
2.	כללי	339
3.	סמכות לשנות הסכם פשרה	339
	פרק ט': עיכוב זמני של התגמולים - סעיף 35ב לחוק	341
	פרק י': החלטה על גמר נכות - סעיף 35ג לחוק	343
	שער ז': הוראות כלליות	345
	פרק א': תשלומים לפי חוק זה ופיצויים לפי חוק אחר - סעיף 36 לחוק	345
1.	כללי	345
2.	תביעת שיפוי של המדינה	346
3.	סעיף 36 לחוק הנכים קובע הסדר מיוחד למקרה בו קיימת זכות לפי חוק זה בעת ובעונה אחת גם זכות לפיצויים בשל עוולה נזיקית	347
	פרק ב': זכויות לפי חוק זה ולפי חוק הביטוח הלאומי - סעיף 36א לחוק	349

פרק ג': זכויות לפי חוק זה ולפי חוק שירות המדינה (גמלאות), התשט"ו-
 1955 - סעיף 36 לחוק 353

פרק ד': בדיקות חדשות - סעיף 37 לחוק..... 357

פרק ה': נטילת תגמול במקרים מסויימים - סעיף 39 לחוק 361

פרק ו': דין יתרות התגמולים המגיעים לנכה שנפטר - סעיף 39א לחוק..... 363

פרק ז': דין נכה במאסר - סעיף 40 לחוק 365

פרק ח': סמל הנכים - סעיף 41 לחוק 367

פרק ט': עבירות - סעיף 42 לחוק..... 369

פרק י': עניינים שונים 371

1. האם ניתן להגביל בזמן את מימון הטיפול הנפשי לבן/בת הזוג של הנכה? 371

2. תביעה לקבלת ליווי הרפואי ותוספת עזרת הזולת 372

**חלק ד': חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-
 1970..... 377**

שער א': מבוא 377

פרק א': מהותו של חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה 377

פרק ב': קבלת תגמולים לנפגעי פעולות איבה - חוק התגמולים 379

פרק ג': קבלת תגמולים לנכי צה"ל - חוק הנכים 381

שער ב': פרשנות 383

פרק א': הגדרות - סעיף 1 לחוק 383

1. הדין 383

2. "פעולת איבה" 385

3. התנגשות עם אמבולנס בתפקיד חילוץ עקב מעשה טרור ותחולת חוק נפגעי פעולות איבה 385

4. "פגיעת איבה" 386

5. ההלכה הפסוקה 387

5.1 יש צורך בקשר סיבתי בין פעולת האיבה לפגיעה 387

5.2 לא כל אימת שנפגע אדם ומבצע הפגיעה לא אותר, או שסיבתה אינה ידועה, מדובר בפעולת איבה..... 387

5.3 על-מנת שאדם יוכר כנפגע איבה חייב להתקיים קשר סיבתי ממשי בין הפגיעה הנטענת לבין פעולת איבה מסויימת 388

5.4 הבדל בין רקע פלילי לפעולת איבה 389

6. סעיף 12א(א) לחוק, אשר תוקן בשנת 2017 והוחל למפרע מיום 01.04.12 מכיר במניע משולב לאירוע איבה שהתרחש מחוץ לישראל. הוא לא דורש כי המטרה העיקרית או אף המשנית תהיה פגיעה בישראל או בעם היהודי, אך הוא יחול רק אם הוכח שהפעולה נעשתה בידי ארגון שהצהיר כי אחת ממטרותיו היא פגיעה בישראל או באזרחי ישראל או ביהודים, ובכלל זה פעולה שנעשתה תוך סיוע לארגון כאמור.....390

7. שעה שהמומחה הכיר בקשר סיבתי של גרימה בין המחלה לבין אירוע האיבה, תפקידה של הוועדה הרפואית יהיה לכמת אם יש לכלול בנכות את מכלול הסימפטומים או שבגין חלקם כבר הוכרה העוררת במסגרת ההכרה במצבה הנפשי וקבלה אחוזי נכות.....390

8. יש להחיל על תובעים אשר לוקים במחלה קונסטיטוציונלית כסכיזופרניה ומבקשים הכרה לנכותם על-פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה את ההלכות הנוהגות בעניין זה לגבי תובעים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום). לשון אחר - משהוכח כי הטריגר להתפרצות המחלה הקונסטיטוציונלית כסכיזופרניה נעוץ באירוע האיבה בו היה תובע מעורב, יש לזקוף לחובת אירוע האיבה את המחלה במלואה.....390

9. העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט-טראומטית ונקבעה לו דרגת נכות בשיעור 0%.....390

10. יש להכיר בעוררת כנפגעת פעולת איבה בשל החמרה אקוטית של מצב החרדה.....391

11. אין מידע המבסס PTSD בעקבות האירוע.....391

12. העובדה כי אובחנה כסובלת מ- PTSD גם בשל האירוע הנדון, אינה מאיינת את האבחנה של PTSD עוד קודם לכן.....392

13. הוועדה קיימה את הוראות פסק-הדין, נימקה את עמדתה לעניין היעדר קשר סיבתי בין פגיעת האיבה למצבו הנפשי של המערער....393

14. קשר סיבתי אגב פרק זמן ממושך שחלף ממועד הטראומה עד למועד הופעת המחלה.....394

15. יש להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר, וזאת על-מנת שתדון בנושא הנפשי.....395

16. החמרה בתופעות תסמונת פוסט-טראומה.....395

17. האם התקיים קשר ישיר בין האירוע לבין הופעת התסמינים הפוסט-טראומתיים של העותרת לאחר האירוע?.....396

18. הגדלת שיעור הנכות בעקבות החמרה שחלה במצבה הרפואי.....397

פרק ב': חזקת פגיעת איבה - סעיף 2 לחוק.....399

1. הדין.....399

2. כללי.....399

3. הלכה פסוקה.....399

3.1 קבלת תשלום מארגון טרור לא מחייבת כי הפעולה נעשתה על רקע לאומני.....	399
3.2 סעיף 2 לחוק התגמולים אינו מעביר לכתפי המשיב את נטל השכנוע באופן אוטומטי.....	400
3.3 נפגע אדם בנסיבות שיש בהן יסוד סביר להניח שנפגע פגיעת איבה, יראו את הפגיעה כפגיעת איבה אם לא הוכח אחרת.....	401
3.4 משלא עמד העורר בנטל השכנוע בפעימה הראשונה ולא קמה החזקה שהפגיעה היא פגיעת איבה, לא מוטל על המשיבה נטל הפעימה השניה לשלול חזקה זו.....	401
3.5 האם מדובר בתאונת דרכים או תאונה בעקבות פעולת איבה?.....	402
שער ג': ריפוי, החלמה ושיקום, תגמול לנכה, ניכוי דמי חבר לארגון יציג.....	405
פרק א': ריפוי, החלמה ושיקום.....	405
1. הדין.....	405
2. החזר הוצאות נסיעה לדיוני וועדה רפואית לעררים ולהחזר הוצאות בגין רכישת קנביס רפואי.....	405
פרק ב': תגמול לנכה - סעיפים 4 ו-4א לחוק.....	409
1. הדין.....	409
2. כללי.....	412
3. הלכה פסוקה.....	412
3.1 תפקידה של הרשות המאשרת היא לקבוע האם מדובר בפגיעת איבה כמשמעותה בחוק.....	412
3.2 חובת קיום קשר סיבתי בין פגיעת האיבה לבין נכותו של הנפגע.....	413
3.3 קביעת דרגת נכות היא בסמכותה של ועדה רפואית.....	413
3.4 פרשנותו של סעיף 34 לחוק שירות המדינה.....	413
פרק ג': ניכוי דמי חבר לארגון יציג - סעיף 4א לחוק.....	415
פרק ד': קביעת דרגת נכות - סעיף 5 לחוק.....	417
1. הדין.....	417
2. כללי.....	417
3. הלכה פסוקה.....	417
3.1 הוועדה תשקול אם יש מקום לקבוע למערער נכות זמנית בתחום הנפשי בעקבות האירוע שהוכר.....	417
3.2 הוועדה הרפואית תתייחס לממצאי הוועדה בכל הנוגע לראיות שעל יסודן קבעה שהמערער סבלה בפיגוע מפגיעת ראש.....	418
3.3 יש לדון בהחמרת מצבו של המערער.....	419
3.4 הוועדה מילאה אחר הוראת פסק-הדין, לפיכך בית-הדין לא יתערב.....	420

3.5 החלטת הוועדה הרפואית לעררים ניתנת לערעור בפני בית-הדין
 האזורי לעבודה בשאלה משפטית בלבד 421

3.6 סעיף 5(ד) לחוק התגמולים מחיל את הוראת סעיף 119 לחוק
 הביטוח הלאומי 422

3.7 רופא או וועדה רפואית שנתמנו לעניין סעיף 118 לחוק הביטוח
 יקבעו את דרגת הנכות לפי המבחנים והכללים שהותקנו על-פי סעיף
 10(ב) לחוק הנכים 422

3.8 היעדר נימוק בקביעה כי אין קשר על דרך של "החמרה" בין
 האירועים המוחיים שפקדו את המבקש ובין פגיעתו שהוכרה כפגיעת
 איבה 423

3.9 ערעור על אי-נימוק בדחיית בקשת המערער לקביעת דרגת נכותו
 מחדש בשל החמרת מצבו עקב אירוע פעולת איבה בו נפגע 426

**שער ד': סמכות שר הרווחה, מינוי רשות מאשרת, ערר, סמכות
 בית-הדין לעבודה, קביעת מועדים ייצוג בפני בית-הדין -
 סעיפים 9 עד 14 לחוק 429**

פרק א': סמכות שר העבודה והרווחה - סעיף 9 לחוק 429

פרק ב': מינוי רשות מאשרת - סעיף 10 לחוק 431

פרק ג': ערר - סעיף 11 לחוק 433

1. הדין 433

2. כללי 433

3. הוראת הסופיות 11(ה) לחוק 433

4. הלכה פסוקה 434

4.1 על העותרת להעלות בוועדה את טענותיה וככל שלא תישא
 החלטתה חן בעיניה בנקודה משפטית תוכל לערער בפני בית-הדין
 האזורי לעבודה 434

4.2 כל טעות מהווה נשוא לביקורת שיפוטית 434

4.3 העורר לא הרים את נטל השכנוע, לא הוכח כי פגיעתו היתה חלק
 מאירוע האיבה 434

פרק ד': אישור פגיעת איבה - סעיף 12 לחוק 437

פרק ה': סמכות בית-דין לעבודה - סעיף 13 לחוק 439

פרק ו': קביעת מועדים; ייצוג בפני בית-דין - סעיפים 13 א ו- 14
 לחוק 441

**חלק ה': חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים
 ושיקום), התש"י-1950, חוק קיצבאות לחיילי מילואים,
 חוק המשטרה - נכים ונספים 443**

שער א': כללי - סעיפים 1 עד 6 לחוק 443

פרק א': פירושים - סעיף 1 לחוק 443

443.....	1. הדין
446.....	2. תכלית החוק
446.....	3. "נספה" היסטוריה חקיקתית
447.....	4. "ידועה בציבור" - אלמנה לצורך קבלת התגמולים
448.....	5. בן חורג
448.....	6. "עקב השירות"
448.....	7. הגדרת "בן משפחה"
449.....	8. הגדרת "נכות"
449.....	9. הלכה פסוקה
449.....	9.1 אין קשר בין הנכות של המנוח לבין פטירתו
449.....	9.2 המנוח בעת פטירתו שוחרר זה מכבר מן השירות, לפיכך אינו חוסה תחת ההגדרה של חייל אלא חייל משוחרר
449.....	9.3 יש לראות במערכת כידועה בציבור של המנוח היות והתמלאו שני הקרטריונים להגדרת ידועה בציבור
450.....	9.4 בקשה לסילוק על-הסף - תביעת יורשים
453.....	פרק ב': תחולת החוק על אלמן - סעיף 1א לחוק
453.....	פרק ג': סמכות להעלות שיעורים - עדכון סכומים והעלאת שיעורים
455.....	פרק ד': מחלות בשירות בחזקת מחלה עקב השירות, חבלה בדרך למחנה או ממנו, מוות בשירות בחזקת מוות עקב השירות - סעיפים 2 עד 2ב לחוק
457.....	1. הדין
457.....	2. הוספת סעיפים 2א ו-2ב לחוק
458.....	3. הקשר הסיבתי בחוקי התגמולים - כללי
458.....	4. נטל ההוכחה על-פי חוק משפחות חיילים שנספו - סעיף 2א-2ב לחוק
459.....	5. סעיף 2א - הרחבת היקף זכויות משפחות נספים
459.....	6. היעדרות ללא רשות מן השירות
460.....	7. ההלכה הפסוקה
461.....	7.1 במועד מותה של המנוחה היא נעדרה שלא ברשות מן השירות ונחשבה לנפקדת
461.....	7.2 לא הוכח קשר בין נסיבות מותו של המנוח לבין נכותו המוכרת כמשמעותו בחוק
461.....	7.3 כאשר מדובר באירוע שהתרחש בבית ובזמן חופשה, נטל ההוכחה היה ונשאר על המערערים
462.....	7.4 הנטל רובץ על כתפי המשיב היות ורק הוא יודע מה היה מעמד המנוח ביום מותו
462.....	7.5 אין קשר סיבתי-רפואי בין חשיפה לחומרים ממיסים לבין תסמונת דום - נשימה בשינה

463.....	7.6 כאשר יש היתר כדין לחופשה אזי המנוח הינו בגדר נספה
463.....	7.7 מחיקת תביעה בעקבות חוסר סמכות עניינית
463.....	7.8 המנוח נחשב כ"נספה" לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה - נסיעה ברכב אזרחי ללא מדים
463.....	7.9 האם הוכיח המשיב כי הפטירה לא היתה עקב השירות - שכן לא הוכחה חשיפה לקרינה אלקטרו-מגנטית?
465.....	7.10 תביעת פיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לתובעת לאחר שנתקלה בזיו במדרכה
469.....	פרק ה': עניינים שונים
469.....	1. דין נעדרים - סעיף 3 לחוק
469.....	2. קצין תגמולים - סעיף 4 לחוק
469.....	3. ועדת ערעור - סעיף 5 לחוק
469.....	4. סמכויות עזר - סעיף 6 לחוק
473.....	שער ב': עניינים שונים
473.....	פרק א': תגמולים לאלמנה בלי ילדים - סעיף 7 לחוק
475.....	פרק ב': עניינים שונים
475.....	1. תגמולים לאלמנה עם יתומים - סעיף 8 לחוק
475.....	2. תגמולים לאלמנה במצב מיוחד - סעיף 8א לחוק
475.....	3. סכום חודשי למימון צרכים מיוחדים - סעיף 8ב לחוק
476.....	4. תוספת לאלמנה של נספה - סעיף 8ג לחוק
476.....	5. תגמולים בעד יתומים ואחים - סעיף 9 לחוק
476.....	6. תגמולים בעד יתומים משני הוריהם - סעיף 9ב לחוק
477.....	7. תגמולים לשכולים - סעיף 10 לחוק
478.....	8. תוספת להורים שכולים בעד אחי הנספה - סעיף 10א לחוק
478.....	9. תשלום חודשי לצרכים מיוחדים - סעיף 10ג לחוק
478.....	10. תגמול לשכול במצב מיוחד - סעיף 11 לחוק
480.....	11. תגמולים להורים זקנים - סעיף 12 לחוק
480.....	12. דין גרושה הזכאית למזונות - סעיף 13א לחוק
481.....	13. דין גרושה שיש איתה יתומים של נספה - סעיף 13ב לחוק
481.....	14. אישה שעזבה את הנספה - סעיף 13ג לחוק
481.....	15. תוספת לתקופת הריון והענקה מיוחדת בקשר ללידה - סעיף 14 לחוק
481.....	16. מענק מיוחד לאלמנה בעת התאלמנותה - סעיף 14א לחוק
482.....	17. מענק מיוחד - סעיף 14ב לחוק
482.....	18. ביטוח בפני מחלה - סעיף 15 לחוק
482.....	19. הטבות והיקפן - סעיף 15א לחוק
484.....	20. הטבות לשיקום תעסוקתי - סעיף 15ב לחוק
485.....	21. הטבות רכב וניידות - סעיף 15ג לחוק
486.....	22. הטבות לרווחה - סעיף 15ד לחוק

491.....	23. הטבות לדיור - סעיף 15 לחוק
493.....	24. הטבות רפואיות - סעיף 15 לחוק
495.....	25. הטבות לטיפול - סעיף 15 לחוק
496.....	26. הטבות להנצחה - סעיף 15 לחוק
498.....	27. ועדת חריגים להטבות - סעיף 15 לחוק
498.....	28. התנהגות רעה חמורה - סעיף 16 לחוק
499.....	29. נטילת תגמול במקרים מסויימים - סעיף 17 לחוק
499.....	30. מקבל תגמול או הטבה המרצה עונש מאסר - סעיף 18 לחוק
19	31. הפסקת תגמול והטבה לבני משפחתו של נעדר - סעיף
499.....	לחוק
-	32. תגמול לאלמנה שהיא גם שכולה ולאמנה שהתאלמנה מנספה -
499.....	סעיף 20 לחוק
א20	33. תגמולים לבן משפחה לפי חוק זה ולפי חוק נפגעי איבה - סעיף
500.....	לחוק
501.....	34. תגמול חודשי ופיצויים לפי חוק אחר - סעיף 21 לחוק
504.....	35. זכויות לפי חוק זה ולפי חוק הביטוח הלאומי, התשי"ד-1953 - סעיף
504.....	א21 לחוק
-	36. זכויות לפי חוק זה ולפי חוק שירות המדינה (גימלאות), התשט"ו-
505.....	1955 - סעיף 21 לחוק
505.....	37. בקשות - סעיף 23 לחוק
507.....	38. מילווה לתובע עד מתן החלטה - סעיף 24 לחוק
507.....	39. ערעור - סעיף 25 לחוק
509.....	40. החלטות חדשות - סעיף 25 לחוק
511.....	41. החזרת כספים ששולמו שלא כדין - סעיף 25 לחוק
511.....	42. עיכוב זמני של תגמולים - סעיף 25 לחוק
512.....	43. התיישנות תביעות - סעיף 26 לחוק
512.....	44. התשלום מאוצר המדינה - סעיף 27 לחוק
512.....	45. מאימתי משלמים תגמולים - סעיף 28 לחוק
513.....	46. מאימתי יינתנו ההטבות - סעיף 28 לחוק
29	48. תגמול בעד יתום המשרת שירות חובה בצה"ל - סעיף
516.....	לחוק
517.....	49. מענק נישואין לילדו של נספה - סעיף 29 לחוק
517.....	50. מענק ליתום שהגיע למצוות - סעיף 29 לחוק
518.....	51. קצובת הבראה ונופש - סעיף 29 לחוק
518.....	52. מענק ליתום שני הוריו - סעיף 29 לחוק
518.....	53. תגמולים והטבות - הוראות שונות - סעיף 31 לחוק
519.....	54. ניכוי דמי חבר לארגון יציג - סעיף 31 לחוק
519.....	55. ניכוי תשלומי יתר - סעיף 31 לחוק
520.....	56. סילוק מלוות שיקום - סעיף 32 לחוק

57	דין יתרות התגמולים המגיעים לבן משפחה שנפטר - סעיף 32א לחוק
520	58. תקנות בדבר שיקום - סעיף 33 לחוק
520	59. חובת העסקה אחרי גיל הפרישה - סעיף 33א לחוק
521	60. הקלות שונות - סעיף 34 לחוק
523	61. הגדרות מיוחדות - סעיף 35 לחוק
524	62. הוועדה למתן סיוע לפנים משורת הדין - סעיף 35א לחוק
524	63. הקבורה הצבאית
524	64. חוק תשלום קיצבאות לחיילי מילואים ולבני משפחותיהם, התשס"ב-2002
525	
	חלק ו': חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו - נכויות שונות - פוסט-טראומה
527	שער א': כללי
527	פרק א': מבוא
527	פרק ב': סוגי הועדות ודרכי הפניה אליהם
529	1. דברי הסבר כלליים
529	2. נכות כללית
530	3. נכות מעבודה
531	
533	שער ב': נפגעי תאונות עבודה - ועדות רפואיות
533	פרק א': מבוא
533	1. סקירת הדין
534	2. הגישות השונות לגבי סמכות הועדות
534	2.1 כללי
535	2.2 השינוי
537	2.3 סיכום
541	פרק ב': הזכאות לקצבה
541	1. מבוטחים ותנאים לביטוח - סעיף 75 לחוק הביטוח הלאומי
541	1.1 הדין
541	1.2 כללי
542	1.3 עובד
542	1.4 מסך ההתאגדות
542	1.5 נפגעי עבודה
543	1.6 צד שלישי
543	1.7 תאונת עבודה
543	1.8 הוראות שונות בקשר לחלות ביטוח נפגעי עבודה והתפתחות הפסיקה בעניין
545	1.9 עצמאי
547	1.10 עובד זר

548.....	1.11 אירוע חריג
548.....	1.12 זהות המעביד
549.....	2. ליקוי שמיעה - סעיף 84א לחוק
549.....	2.1 הדין
549.....	2.2 כללי
550.....	2.3 טנטון - סעיף 84א(ב) לחוק הביטוח הלאומי
552.....	2.4 סעיף 84א(א)(2) לחוק הביטוח הלאומי
552.....	2.5 סעיף 84א(ב) לחוק הביטוח הלאומי
553.....	2.6 סעיף 84א(ב)(1) לחוק הביטוח הלאומי
553.....	2.7 סעיף 84א(ב)(3) לחוק הביטוח הלאומי
554.....	2.8 ההלכה הפסוקה
557.....	3. מחלות מקצוע - סעיף 85 לחוק
557.....	3.1 הדין
557.....	3.2 כללי
558.....	3.3 תורת המיקרו-טראומה
561.....	3.4 עישון
561.....	4. גמלאות בעין - זכות לגמלאות בעין - ריפוי - החלמה ושיקום - שיקום מקצועי - סעיפים 86-91 לחוק
561.....	4.1 הדין
562.....	4.2 כללי
563.....	4.3 תקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי לנפגעי עבודה), התשכ"ח-1968
563.....	4.3.1 האם תקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי לנפגעי עבודה) באות לפתור את בעיות הניידות של נכה עבודה?
563.....	4.3.2 תקנה 4 לתקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי) ...
564.....	4.3.3 תקנה 4 לתקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי) - "ונבצר ממנו לקבל טיפול רפואי"
564.....	4.4 ריפוי - סעיף 87 לחוק הביטוח הלאומי
565.....	4.5 טיפולי שיניים
566.....	4.6 הוצאות רפואיות - קרם ידיים, משחות, סבון ושמפו
566.....	4.7 פיצוי בגין תרופות שאינן מכוסות
566.....	4.8 הוצאות נסיעה - סעיף 87(ג) לחוק הביטוח הלאומי
567.....	4.9 החלמה ושיקום - סעיף 88 לחוק הביטוח הלאומי - החלמה ושיקום של מורה
567.....	4.10 הדרכים למתן ריפוי, החלמה ושיקום רפואי - סעיף 89 לחוק הביטוח הלאומי - הודעת צד ג'
569.....	4.11 הוצאות רפואיות
569.....	4.12 הדרכים למתן שיקום מקצועי - סעיף 90 לחוק הביטוח הלאומי - עזרה לעתיד

4.13 יחסי המוסד עם נותן הגמלאות - סעיף 91 לחוק הביטוח הלאומי.....	569
4.14 רפואה משלימה.....	571
5. דמי פגיעה - הזכות לדמי פגיעה ותחומיה - סעיף 92 לחוק.....	576
5.1 הדין.....	576
5.2 כללי.....	577
5.3 נטל ההוכחה - סעיף 92 לחוק.....	579
6. קצבה או מענק לנכה עבודה - סעיף 103 לחוק.....	579
6.1 הדין.....	579
6.2 כללי.....	579
6.3 זכות לקצבה או למענק.....	580
7. זכות לקצבה או למענק - סעיף 104 לחוק.....	582
8. חישוב קצבת נכות לנכה שדרגת נכותו 100 אחוז - סעיף 105 לחוק.....	583
9. קצבת נכות לנכה עבודה שדרגת נכותו פחותה מ- 100 אחוז - סעיף 106 לחוק.....	584
10. מענק לנכה עבודה שדרגת נכותו 9 אחוז או יותר אך פחות מ- 20 אחוז - סעיף 107 לחוק.....	584
10.1 הדין.....	584
10.2 כללי.....	585
10.3 פגיעה בעבודה.....	587
פרק ג': קביעת דרגת נכות - סעיף 118 לחוק.....	589
1. הדין.....	589
2. כללי.....	589
3. ההבחנה בין סעיף 298(א) לבין סעיף 118(א) לחוק הביטוח הלאומי.....	590
4. היחס בין סעיף 118 לחוק הביטוח הלאומי לבין תקנה 36 לתקנות (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956.....	591
4.1 כללי.....	591
4.2 היחס בין סעיפים 118 ו-122 לחוק.....	592
4.3 חלוקת הסמכויות לעניין הקשר הסיבתי.....	592
4.4 התעלמות הוועדה מתיעוד רפואי - החזרת התיק לוועדה.....	593
4.5 קיום הוראות פסק-דין על-ידי הוועדה.....	593
4.6 קיום חובת ההנמקה.....	594
5. סמכות וועדה רפואית.....	594
6. הקשר הסיבתי בין תאונה לבין נכות הנפשית.....	595
7. הוועדה הרפואית לעררים רשאית לדרוש מהמל"ל לערוך מעקב סמוי אחר נפגע המתדיין לפניה.....	596
פרק ד': סייג לקביעת דרגת נכות - סעיף 120 לחוק.....	603

603.....	1. הדין
603.....	2. כללי
605.....	3. בלטים דסקליים
606.....	4. ועדת הערעורים
606.....	5. תאונת עבודה
606.....	6. מצב נפשי
607.....	7. התערבות בית-הדין
609.....	פרק ה': התחשבות בנכות קודמת - סעיף 121 לחוק
613.....	פרק ו': ערר - סעיף 122 לחוק
613.....	1. הדין
613.....	2. כללי
-	3. תקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-
620.....	1956
620.....	3.1 תקנה 27 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
623.....	3.2 תקנה 28 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
624.....	3.3 תקנה 29 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
624.....	3.4 תקנה 30 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
625.....	3.5 תקנה 32 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
625.....	3.6 תקנה 34 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
627.....	פרק ז': ערעור - סעיף 123 לחוק
627.....	1. הדין
627.....	2. כללי
628.....	3. הערכאה המוסמכת
-	פרק ח': תמצית הלכות החלטות ועדות בתי-משפט לעניין מצבי פוסט-
633.....	טראומה
1.	ליקוי מסוג "פוסט-טראומה" המתפתח במועד מאוחר יותר אך עדיין נובע מהאירוע התאונתי- נקבע, כי יש לקבל את הערעור בחלקו. החלטת הוועדה חסרה התייחסות מנומקת למסמכי האשפוז ולשאלת הקשר הסיבתי בין התאונה לבין מצבו הנפשי של המבקש לגופו
2.	המבקשת לא הציגה מסמך רפואי קונקרטי או חוות-דעת הגורסים שבעניינה קיים קשר בין המחלה ממנה היא סובלת להפרעה הפוסט טראומטית ממנה היא סובלת. נקבע, כי הוועדה נימקה היטב את החלטתה והבהירה כי היא אינה מכירה קשר סיבתי תאורטי בין פוסט-טראומה לסוכרת תפלה
3.	גם באותם מקרים שבהם אותה תשתית עובדתית גרמה לשני ליקויים, ככל שהליקויים נגרמו בפער זמנים מדובר בשתי פגיעות בעבודה נפרדות זו מזו. מסקנה זו מתחייבת מהשוני המהותי בין פגיעה בעבודה שהיא אירוע תאונתי מוגדר במקום ובזמן, כך שגם עת מדובר בנזק שנוצר או אובחן במועד מאוחר יותר, כגון פוסט-טראומה
635.....	

4.	בחינה מחדש של נכות נפשית.....	635
5.	המערערת העלתה טענות אודות PTSD בפני הוועדה, אשר לא זכו לכל התייחסות.....	636
6.	פריט ליקוי שעניינו הפרעות במצב הרוח, ובכלל זה הפרעות חרדה והפרעות פוסט טראומטיות.....	637
7.	סימפטומטולוגיה נפשית פוסט-טראומטית הקשורה בתאונה.....	637
8.	האם עלה בידי התובע להצביע על אירוע מיוחד בעבודה בתנאים כנדרש לפי הפסיקה?.....	638
9.	הנמקת הוועדה המתייחסת דווקא לפוסט-טראומה אינה ברורה.....	639
10.	הוועדה לעררים לא התייחסה לתחום ה- PTSD.....	639
11.	קיים קושי להתחקות אחר הלך מחשבתה של ועדת הערר בעת שהתאימה למערער נכות.....	640
12.	משקלה המכריע של חוות-הדעת של המומחה היועץ הרפואי... 641	641
13.	הוועדה היתה ערה לפער שבין טענות המערערת לגבי מצבה העדכני ודרגת הנכות הנפשית שנקבעה לה בוועדה הרפואית. אין בכך כדי לפטור הוועדה מהצורך להתמודד עם פער בין מצבה של המערערת כפי שהשתקף לפנייה ודרגת הנכות המחייבת.....	641
14.	באשר להיות הוועדה גוף מעין שיפוטי, מוטלת עליה החובה לנמק החלטותיה, באופן אשר יהא ניתן גם למי שאינו עוסק ברפואה להבין את הלך המחשבה של הוועדה ולבחון האם החלטת הוועדה עומדת במבחן הביקורת השיפוטית.....	642
15.	העובדה כי אובחנה כסובלת מ- PTSD גם בשל האירוע הנדון, אינה מאיינת את האבחנה של PTSD עוד קודם לכן.....	643
16.	הוועדה קיימה את הוראות פסק-הדין, נימקה את עמדתה לעניין היעדר קשר סיבתי בין פגיעת האיבה למצבו הנפשי של המערער....	644
17.	בקשה למסמכים שילמדו על-כך שמצבו הנפשי של התובע, הטוען כי סובל מפוסט-טראומה בעקבות שירותו הצבאי, אובחן עוד במועד קבלתו לעבודה. לטענת הנתבעת, מסמכים אלו יסייעו בידה להוכיח כי התובע הפר את חובתו כלפיה משלא דיווח לה בעת קבלתו לעבודה, אודות מצבו הנפשי, בעודו הוא מתפאר בשירותו הצבאי.....	644
18.	הוועדה שגתה עת לא נימקה מדוע היא לא התייחסה לכך שעל-אף שסבלה המערערת מפוסט-טראומה בעקבות מצב עבר.....	645
19.	הוועדה לא הסבירה מה הם הנתונים עליהם ביססה את מסקנותיה ולא מה היא עצמת התסמינים של האבחנה שנקבעה על-ידה.....	646
20.	הקשר הסיבתי הרפואי בין האירוע החריג לבין הנזק.....	647
21.	הוועדה התייחסה למסמכים אליהם נדרשה להתייחס.....	647

22.	אחת מהחובות המוטלות על הוועדה הרפואית לעררים בהיותה גוף מעין שיפוטי היא חובת ההנמקה, אשר היא חיונית גם על-מנת לאפשר ביקורת שיפוטית של בית-הדין על החלטותיה	648
23.	הוועדה מחוייבת אך ורק לממצאיה שלה	649
24.	במסגרת סמכותו בוחן בית-הדין אם הוועדה טעתה בשאלה שבחוק, חרגה מסמכותה, הסתמכה על שיקולים זרים או התעלמה מהוראה המחייבת אותה	649
25.	הקשר שבין החבלה הפיזיקאלית, גם אם היא אינה נובעת מתאונת דרכים, לבין התפרצות של פיברומיאליגיה, ולקשר בין PTSD	650
26.	מהי מידת ההשפעה של התאונה על קרות הליקוי, ביחס לגורמים אחרים, הקיימים אצל התובעת (ככל וקיימים)?	651
27.	כתוצאה מהתאונה טענה התובעת לליקויים במצבה בנפשי (פוסט-טראומה)	651
28.	נפל פגם משפטי בהחלטת ועדת הערר	652
29.	קביעת כושר השתכרות	653
30.	תפקודו הנפשי של המערער וכושרו לעבוד ולהשתכר	653
31.	האבחנה הספציפית של הנכות, האם מדובר ב- PTSD, אם לא - נתונה לשיקול-דעתה הרפואי-מקצועי של הוועדה	654
32.	קביעת הוועדה כאמור נסמכת על ממצאי בדיקתה הקלינית והידע הרפואי-מקצועי בו היא אוזחת, כאשר קביעת שיעור הנכות והתאמת פריטי הליקוי הרלוונטיים הן כאמור קביעות רפואיות מובהקות הנמצאות בתחום סמכותה הבלעדית של הוועדה	654
33.	בבסיס טיעון הנתבע טענה לפיה המומחית קבעה כי התובע סובל מפוסטטראומה חלקית (Partial PTSD), כשלטענת הנתבע אבחנו זו אינה מוכרת בקלסיפקציות המקובלות בפסיכיאטריה	655
34.	עילה לגורם סיבתי של PTSD	656
35.	התובעת הגישה תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה וביקשה לקבוע דרגת נכות בגין PTSD	657
36.	שיעור הנכות הנפשית	658
37.	שאלת הקשר הסיבתי בין ליקוי ה- PTSD לבין האירוע	659
38.	אירוע חריג בעבודתו של התובע	659
39.	המערערת לא הצביעה על סתירה בולטת או אי התאמה ניכרת בין ממצאי היועץ לוועדה	660
40.	אינו מסוגל לחזור למקום האירוע דבר שיש בו להעיד על פוסט-טראומה	660
41.	קיים כשל בהחלטת הוועדה לפיה לא קיים קשר סיבתי בין מצבה הנפשי של המערערת ובין התאונה	661
42.	נדחתה הטענה שהוועדה קבעה שהמערער סובל מפוסט-טראומה	662

43. שלילת הקשר הסיבתי בין מצבו הנפשי של המערער ובין הפגיעה בעבודה.....	662
44. קביעת נכות הפסיכיאטרית.....	663
45. החמרה במצב בתחום הנפשי.....	663
46. הוועדה לא נימקה מדוע קבעה כי שיעור נכותו של המערער עומד על 0%.....	664
47. נכות פסיכיאטרית.....	664
48. שאלת מהות הליקוי ממנו סובל התובע.....	665
49. העובדה שהוועדה ציינה כי עיינה בפרוטוקול נכות כללית - אינה מהווה נימוק שכן לא ניתן להבין מהיגד זה, מדוע לא אימצה את קביעות הוועדה בנכות כללית, בתחום הפסיכיאטרי.....	666
50. בבדיקתו הקלינית של המערער לא נתגלו סימנים האופייניים לתגובה פוסט טראומטית.....	667
51. תביעה להחמרת מצב.....	667
52. התעסקות יתר עם האירוע, אך זה לא עולה לכדי פוסט-טראומה.....	668
53. עוצמת הסימפטומים קלה וחלקית.....	668
54. תביעה להכרה כי לתובעת לקות נפשית כתוצאה מאירוע בעבודה.....	669
55. הוועדה שמעה את תלונות המערער התייחסה אליהן, בחנה את מסמכיו הרפואיים ונימקה את מסקנותיה באופן ברור המאפשר להתחקות אחר הלך מחשבתה.....	670
56. טענת המערער כי נכותו הנפשית עולה על 30% ומגיעה לשיעור של 50%.....	670
57. דרגת נכות בשיעור של 0% בגין פגיעה בעבודה.....	671
58. כתבי הטענות תוחמים את המסגרת הדיונית ולא ניתן כעת, כפי שהתובעת ביקשה לעשות בסיכומיה, לדון בטענותיה בעניין הפיברומיאלגיה ותסמונת פוסט טראומטית PTSD - אבחנות שאינן בתחום האורתופדיה.....	672
59. ההחמרה במצבו הנפשי והתפקודי של המערער בכל הקשור לתופעות הפוסט טראומטיות.....	672
60. קביעת היועצת הפסיכיאטרית, לרבות בדבר שלילת הקשר הסיבתי, אינה מנומקת דיה.....	673
61. קשר סיבתי בין תלונות המערער בתחום הנפשי לתאונה הנדונה.....	673
62. תסמינים פסיכיאטרים קשים.....	674
63. קביעת שיעור הנכות והתאמת סעיפי הליקוי הרלוונטיים הן קביעות רפואיות מובהקות המצויות בסמכותה הבלעדית של הוועדה הרפואית ולבית-הדין אין סמכות להתערב בהן.....	674

64.	אין עדות להפרעה פסיכוטית, לדיכאון מגורי או לתסמונת פוסט-טראומה	675
65.	מדובר בהחלטה מפורטת של הוועדה אשר מצויה במסגרת שיקול-דעתה הרפואי מקצועי והמערערת לא מצביעה על פגם משפט שנפל בפעולת הוועדה	676
66.	לא נתגלתה עדות ל- PTSD, אלא פיתח התובע תגובה הסתגלותית. תגובה מסוג זה היא זמנית לפי הגדרתה	676
67.	על-פי ממצאי הוועדה אין עדות לסימנים פוסט טראומטיים, ולכן שללה הוועדה אבחנה של תסמונת פוסט-טראומה	677
68.	התעלמות מהאבחנות הקיימות בתיעוד הרפואי ובכלל זה תסמונת פוסט-טראומה	677
69.	שאלת ההחמרה במצבו של המערער	678
70.	לא ברור מדוע הוועדה שללה קשר סיבתי בין תלונותיו הנפשיות לבין התאונה	679
71.	שיוך התמונה הקלינית לתאונת העבודה	679
72.	קשר סיבתי אגב פרק זמן ממושך שחלף ממועד הטראומה עד למועד הופעת המחלה	680
73.	קשר בין טראומה נפשית לבין החמרת הפיברומיאלגיה	681
74.	מדובר בתובע אשר סבל טרם התאונה מהפרעות חרדה ולאחר התאונה מהפרעת הסתגלות חרדתית	681
75.	בבחינת סוגיית הקשר הסיבתי בית-הדין נעזר בחוות-דעת מומחה, הממונה על-ידי בית-הדין, שכן רק רופא יכול להעריך את מידת השפעת אירוע חיצוני על הליכים פיזיולוגיים פנימיים בגופו של נפגע	682
76.	דין הוא שממצאים שונים מהווים הנמקה ברורה והתייחסות מספקת לחוות-דעת או לקביעה רפואית שונה מזו של הוועדה	683
77.	נפל פגם בהחלטת הוועדה המצדיק את התערבות בית-הדין על-ידי השבת עניינה של המערערת לוועדה, שכן קביעות הוועדה אינן ברורות וקיים קושי להתחכות אחר הלך מחשבתה ובעיקר כיצד ייתכן השיפור במצבה הרפואי של המערערת לעומת מצבה כפי שנקבע בוועדות הרפואיות הקודמות	684
78.	ערעור כנגד שיעור הנכות הפסיכיאטרית שקבעה הוועדה	684
79.	טענת המערער, כי החלטת הוועדה לעררים חסרת כל נימוק באשר לקביעתה	685
80.	אבחנת הוועדה כי מדובר במצב פוסט טראומטי עם סימנים חלקיים בלבד	685
81.	לא נמצאה עדות לתסמינים העיקריים של תסמונת פוסט-טראומה	686
82.	מצב של חרדה עם אלמנטים של פוסט-טראומה	686

83.	יש להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר, וזאת על-מנת שתדון בנושא הנפשי.....	687
84.	לא יתכן כי פגיעה קלה שלא הותירה נכות נפשית.....	688
85.	מדובר למעשה בערעור אחר קביעה רפואית של הוועדה, שאין בית-הדין מוסמך להתערב בה, בהיעדר טעם המצדיק זאת.....	688
86.	השגה על שיעור הנכות, נושא בו בית-הדין אינו מתערב.....	689
87.	החמרה במצבו של המערער.....	689
88.	היעדר קשר בין האירועים שאירעו לתובעת לבין מחלתה.....	690
89.	האם רק פוסט-טראומה יכולה לגרום למחלת הפרקים ממנה סובלת התובעת?.....	690
90.	האם הירידה הקוגניטיבית נגרמה כתוצאה מטיפול החשמל שקיבלה המערערת או שמא היא כלולה בנכות הפסיכיאטרית שנקבעה למערערת?.....	691
91.	על הוועדה היה להסביר ולנמק כיצד מהמסמכים הרפואיים שהיו בפניה.....	692
92.	הלכה פסוקה היא, כי ממצאים שונים מהווים הנמקה ברורה והתייחסות מספקת לחוות-דעת או לקביעה רפואית שונה מזו של הוועדה.....	693
93.	החמרה בתופעות תסמונת פוסט-טראומה.....	693
94.	יש קשר סיבתי בין האירוע החריג שעבר התובע לבין מצבו הנפשי.....	694
95.	הוועדה לא ציינה בפרוטוקול אלו מבין המסמכים עמד בפניה ועל-כן לא ניתן לדעת האם עיינה בהם.....	695
96.	הטענה שהוועדה לא התייחסה באופן מספק לחוות-הדעת.....	695
97.	לאחר האירוע התובע נפגע בכושר הדיבור וסבל מפוסט-טראומה.....	696
98.	שאלת גובה הנזק.....	696
99.	קשר סיבתי לתאונה בין תסמונת חרדתית/דכאונית לבין האירוע הנדון.....	697
100.	קיומו של קשר סיבתי בין מצבו הנפשי של התובע לבין האירוע הנטען.....	698
101.	הוועדה גם לא התייחסה למסקנתו הסופית של הפסיכיאטר, ולפיה חלה החמרה במצבו של המערער וכיום סובל הוא מ- PTSD.....	698
102.	לא נמצאו סימנים של תופעות חרדתיות ו/או סימנים של פוסט-טראומה.....	699
103.	הוועדה ערכה בדיקה שטחית, ומסקנתה אינה תואמת את מצבה הרפואי של המערערת.....	700
104.	האם זכאית התובעת לפיצוי בגין עוגמת נפש?.....	700

105.	עצם עבודתו והאירוע המתואר בעבודה שהוביל לניתוח בכתף, הם המקור לתחושותיו הנפשיות	701
106.	התמונה הקלינית שמצטיירת מבדיקת המערער מעלה כי אין כל ביטוי של תסמונת פוסט טראומטית	701
107.	טענת המערער מופנית כנגד שיעור הנכות שקבעה הוועדה, נושא בו בית-הדין אינו מוסמך להתערב	702
108.	גובה הפיצוי	703
109.	תביעה אזרחית-נזיקית הנגרת אחר ההליך הפלילי, שנועדה לפצות את המערער על הנזקים שנגרמו לה ממעשיהם המזוויעים של המשיבים	703
110.	חוסר כשירות כתוצאה מהחמרתה של ההפרעה	704
111.	הרפואה מכירה גם במצבים של הפרעה פוסט-טראומטית, אשר תסמיניה מופיעים ללא פגיעה תפקודית נלווית. יוצא מכך, שלא כל מי שסובל מתסמונת פוסט-טראומטית, סובל במקביל גם ממצוקה, או מפגיעות שונות בתפקודו. אולם בקרב חולים אשר סובלים מליקויים תפקודיים, הוכח קשר בין מספר התסמינים הפוסט-טראומטיים לבין דרגת הליקוי התפקודי בחיי המשפחה, והחברה, בתעסוקה ובלימודים	705
112.	הוועדה השלישית שינתה את האבחנה של הוועדה השניה גם ביחס לתקופה אשר לגביה היתה קיימת קביעה חלוטה	706
113.	אין מידע המבסס PTSD בעקבות האירוע	706
114.	פיטוריו של המערער נבעו מסיבה מוצדקת	707
115.	ליקוי מסוג "פוסט-טראומה" המתפתח במועד מאוחר יותר אך עדיין נובע מהאירוע התאונתי	709
116.	המבקשת לא הציגה מסמך רפואי קונקרטי או חוות-דעת הגורסים שבעניינה קיים קשר בין המחלה ממנה היא סובלת להפרעה הפוסט טראומטית ממנה היא סובלת	710
117.	הוועדה היא הפוסקת האחרונה בכל הקשור לקביעת דרגת הנכות	710
118.	גם באותם מקרים שבהם אותה תשתית עובדתית גרמה לשני ליקויים, ככל שהליקויים נגרמו בפער זמנים מדובר בשתי פגיעות בעבודה נפרדות זו מזו. מסקנה זו מתחייבת מהשוני המהותי בין פגיעה בעבודה שהיא אירוע תאונתי מוגדר במקום ובזמן, כך שגם עת מדובר בנזק שנוצר או אובחן במועד מאוחר יותר, כגון פוסט-טראומה	711
119.	בחינה מחדש של נכות נפשית	712
120.	המערער העלתה טענות אודות PTSD בפני הוועדה, אשר לא זכו לכל התייחסות	712
121.	לאורך כל ההליך התובע התעלם ממצבו הרפואי הקודם וטען שאין לנכות זו כל קשר לאי הכושר המלא ולצמיתות בו הוא מצוי	713

122. פריט ליקוי שעניינו הפרעות במצב הרוח, ובכלל זה הפרעות חרדה והפרעות פוסט טראומטיות.....	714
123. סימפטומטולוגיה נפשית פוסט-טראומטית הקשורה בתאונה.....	714
124. קביעת מידת התלות של המערערת.....	715
125. הנמקת הוועדה המתייחסת דווקא לפוסט-טראומה אינה ברורה.....	715
126. שאלת הנזק - פסיכיאטריה.....	716
127. בבואו של בית-משפט לבחון את שיעור הנכות התפקודית, על בית-משפט להתחשב בעיסוקו של התובע ובמידת הפגיעה בכושרו להמשיך בו.....	716
128. מעבר לטיבם של המעשים, יש לשקול את הנכות הנפשית שנותרה לתובעת בעקבות האירוע.....	717
פרק ט': תמצית הלכות - ביטוח לאומי - פוסטטראומה 2025.....	719
1. הוועדה נימקה כדבעי מדוע היא אינה מקבלת את חוות-הדעת של ד"ר כאהן ובניגוד לטענת המערער קביעתה ברורה.....	719
2. היועץ ישוב ויבחן את הקשר הסיבתי שבין התאונה הנדונה לבין המצב הנפשי.....	720
3. ועדת הערר לא התייחסה לתפקוד הנפשי או החברתי ולפגיעה בכושר העבודה.....	721
4. היה על הוועדה היה לשקול את טענותיו של המערער על-כך שהוא סובל מפברומיאלגיה פוסט טראומטית, באמצעות היוועצות עם מומחה בתחום הצר.....	722
5. אירוע המתת העופות היווה אירוע חריג בעבודתו של התובע, ולכן מונה מומחה רפואי על-מנת לבחון האם התובע סובל מפגיעה נפשית והאם קיים קשר סיבתי בין הפגיעה הנפשית לאירוע החריג.....	723
6. האם יש מקום לקבוע נכות נפשית נפרדת לתסמונת הפברומיאלגיה, בשים-לב כי על-פי התיעוד הרפואי על-פניו נכותו הנפשית מקורה באירועים פוסט טראומטיים המוקדמים לאבחון הפברומיאלגיה?.....	724
7. משפעלה הוועדה בהתאם להוראות פסק-הדין המחזיר, לא נמצא כי נפל פגם בהחלטתה.....	724
8. קשר סיבתי בין האירוע הנטען לבין הליקוי.....	725
9. הקביעה ולפיה התובע אינו סובל מהפרעת דחק פוסט-טראומטית (PTSD) היא קביעה רפואית המבוססת על ממצאי הבדיקה הקלינית והקריטריונים להגדרת אירוע טראומטי.....	726
10. לא נמצא להתערב בקביעת הוועדה בכל האמור בנכות הנפשית. קביעת הוועדה בנוגע לקיומה של נכות מבוססת על בדיקה קלינית מקיפה שממצאיה פורטו בפרוטוקול.....	726

חלק ז': ועדות רפואיות מכוח הוראות חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו - נכות כללית וענפיה השונים..... 727	
שער א': נכות כללית 727	
פרק א': מבוא..... 727	
1. סוגי קצבאות..... 727	
1.1 כללי..... 727	
1.2 קצבת נכות..... 727	
1.3 קצבה לשירותים מיוחדים..... 728	
1.4 קצבה לילד נכה..... 728	
1.5 גמלה למוגבלי בניידות..... 728	
2. הדרך להגשת עררים..... 728	
3. סוגי ועדות..... 729	
3.1 כללי..... 729	
3.2 נכות כללית..... 729	
3.3 וועדה רפואית לילד נכה..... 730	
3.4 שירותים מיוחדים לנכה..... 730	
3.5 נפגעי פעולות איבה..... 731	
3.6 וועדה לקבלת פטור ממס הכנסה..... 731	
פרק ב': הגדרות - סעיף 195 לחוק המביטוח הלאומי 735	
1. סעיף 195 לחוק..... 735	
2. וועדה מדרג שני מוסמכת לדון בכל הליקויים מהם סובל המבוטח העורר, לרבות אלה לגביהם אין הערר מטעמו מתייחס..... 736	
3. נפל פגם משפטי בהתנהלות הוועדה הרפואית לעררים, הן לעניין קיום הדיון בהיעדרה והן לעניין אי ידועה בדבר מסמך חדש שבפני הוועדה..... 737	
4. הוועדה לא היתה מוסמכת הוועדה להעניק למערערת מעבר ל- 19% נכות..... 739	
5. הנכות של המבקשת הינה בגין פיגור ומצב נפשי וזהו הליקוי הרפואי אליו מתייחסת הוועדה..... 740	
6. הוועדה רשאית היתה להגיע למסקנות שונות מאלו שתוארו בדו"ח האבחון..... 742	
פרק ג': הטבות סוציאליות - סעיף 9 לחוק..... 745	
1. הדין..... 745	
2. הסכם ניידות..... 745	
3. האם סוג הנכות כלול בהסכם הניידות לפי חוק ביטוח לאומי?..... 746	
4. האם מוסמך המוסד לביטוח לאומי לנכות מקצבת ניידות של מוגבל בניידות?..... 746	

5. האם ליקויי המערער נכללים במסגרת רשימת הליקויים שבהסכם הניידות?.....	747
6. האם התובעת זכאית לקבל גמלת זקנה מכוח סעיף 9 לפי חוק הביטוח הלאומי?.....	748
7. איזה מבין ההסכמים בעניין גמלת זקנה מיוחדת נכון להחיל על התובעת?.....	749
8. האם זכאי התובע לגמלה מיוחדת מכוח סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?.....	749
9. האם זכאים אפטרופסיו של פלוני לקבל הלוואה עומדת לרכישת רכב, בהתאם להוראות ההסכם בדבר גמלת ניידות?.....	750
10. האם זכאית התובעת לגמלת זקנה מיוחדת מכוח הסכם 1988 שנכרת בין המוסד לביטוח לאומי לבין מדינת ישראל?.....	750
11. האם התובעת מוגדרת כזכאית לגמלת זקנה מיוחדת לפי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?.....	751
12. האם התובע זכאי לתשלום קצבת ניידות כ"חסר רכב" לפי חוק הביטוח הלאומי?.....	752
13. האם התובעת זכאית לתשלום גמלת זקנת ולהשלמת הכנסה מכוח סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?.....	752
14. האם התובע זכאי לחדש את קצבת הניידות עם שובו של התובע לארץ אחרי יותר משישה חודשים מחוץ לארץ?.....	753
פרק ד': ערעור - סעיף 10 לחוק.....	755
1. הדין.....	755
2. כללי.....	755
3. האם המערער זכאית לגמלת ניידות עקב טעות משפטית בהחלטת הוועדה הרפואית?.....	755
4. האם ליקוייה של המערער נכללים ברשימת הליקויים שבהסכם הניידות?.....	756
5. האם המערער זכאית לגמלת ניידות מיוחדת?.....	757
6. האם המערער זכאי לבדיקה מחדש, נוכח טענתו כי חלה החמרה במצבו הרפואי?.....	757
7. האם הליקוי ממנו סובל המערער נכלל ברשימת הליקויים בהתאם להסכם הניידות?.....	758
8. האם זכאית המערער לחלוק על קביעת הוועדה הרפואית על החלטתו בעניין שינוי שיעור הנכות שקבע לעניינה?.....	759
9. האם ניתן ליישם את ממצאי המערער במסגרת רשימת הליקויים שבתוספת להסכם הניידות?.....	760
10. האם יכולה המערער לחלוק על החלטת ועדת העררים לניידות?.....	760

11. האם יכול המערער לחלוק על החלטת ועדת העררים לניידות? 761

פרק ה': הענקות - מתן הענקה - סעיף 387 לחוק 763

פרק ו': הענקות - מימון - סעיף 388 לחוק 767

פרק ז': גמלה מיוחדת למי שסובל ממוגבלות קשה - סעיף 206א לחוק 769

פרק ח': עניינים שונים 771

1. קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה ומענק חד-פעמי - סעיפים 222ג-222ד לחוק 771

2. קביעת נכות רפואית ואי-כושר - בדיקה מחדש של דרגת אי-כושר להשתכר - סעיף 214 לחוק 773

שער ב': נכים משתכרים ועקרות בית 775

פרק א': מבוא 775

פרק ב': עקרות בית 777

1. "עקרת בית נכה" 777

2. "נכה" 777

3. "התאריך הקובע" 778

4. "ליקוי" 778

5. גיל פרישה 778

6. תביעה למחיקת חוב בגין קבלת קצבת נכות כללית מהנתבע 778

7. תביעה לתשלום קצבת נכות מיידית ממועד קביעת הנכות ללא המתנה בת 90 יום 779

8. תביעה לקצבת נכות כללית בשל מצב סוציאוקונומי קשה 780

9. תביעה להכרה רטרואקטיבית בנכויות לאסיר ציון 781